

4. GRUP TARAFINDAN HAZIRLANAN METİN EKTEDİR.

I. BİLGİLENDİRME YÜKÜMLÜLÜĞÜ

1412 sayılı CMUK.nunda yalnızca şüpheli veya sanığın bazı haklara sahip olduğu kabul edilmekte idi. 5271 sayılı CMK.nunda mağdur veya suçtan zarar görenlerinde bazı haklara sahip olduğu kabul edilmiş ve bu haklar kanununun 234. maddesinde ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiştir. Bilinmeyen haklar bir anlam ifade etmeyeceğinden şüpheli, sanık, mağdur veya suçtan zarar gören kişilere bu haklarının hatırlatılması lazımdır. Hakları konusunda aydınlatılma şüpheli, sanık, mağdur veya suçtan zarar gören için bir hak soruşturma ve kovuşturma organları için bir görevdir. Soruşturma ve kovuşturma organlarının bu yükümlülerine aydınlatma yükümlülüğü olarak adlandırılabilir.¹ Konumuzun sınırları itibariyle, ceza yargılamasında aydınlatma yükümlülüğü açıklanmayacak, uzlaşma kurumuyla sınırlı olarak konu ele alınacaktır.

Tarafların sağlıklı bir irade ile uzlaşma veya uzlaşmama kararına varmaları için öncelikle uzlaşma kurumunun mahiyeti ve ayrıca uzlaşma veyahut uzlaşmamanın hukuksal sonuçları hakkında bilgi sahibi olmaları lazımdır. O nedenle, kanunumuza göre, uzlaşma teklifinde bulunulmadan önce taraflara uzlaşmanın mahiyeti ve uzlaşmayı kabul veya reddetmenin hukuksal sonuçlarının anlatılması lazımdır. (CMK 253/5 md; Uzlaşma Yönetmeliği 12 ve 26 md) Kanunumuzda ve Uzlaşma Yönetmeliğinde, “açıklanır” sözcüğü kullanıldığından, taraflara Uzlaşma Yönetmeliğinin ekinde yer alan hususların okunması veya bu formların imza karşılığı verilmesi ile bilgilendirme yükümlülüğü yerine getirilmiş olmayacaktır. Tarafların, yaşı ve eğitim durumu da gözetilerek, tarafların anlayacağı şekilde uzlaşma kurumu hakkında genel bir bilgi verilmeli ve uzlaşma veya uzlaşmamanın sonuçları hakkında taraflar aydınlatılmalıdır. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin Ceza Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Hakkındaki R (99) 19 sayılı Tavsiye Kararının 10. maddesine göre, tarafların, hakları, arabuluculuk usulünün yapısı ve kararlarının muhtemel sonuçları hakkında tam olarak bilgilendirilmesi lazımdır.

Şüpheli veya sanık ile mağdura açıklanması gereken hususlar farklı olabilecektir.² Örneğin, şüpheliye uzlaşma teklifini kabul etmesinin suçun kabulü anlamına gelmeyeceği, uyuşmazlığın uzlaşma ile sonuçlanması halinde hakkında kamu davası ve tazminat davası açılmayacağı, bu fiille ilgili olarak herhangi bir ceza veya hak mahrumiyetine maruz kalmayacağı, aksi halde yapılacak yargılama sonucunda mahkum olmasının ihtimal dahilinde

---

¹ Ceza muhakemesinde aydınlatma yükümlülüğü konusunda geniş bilgi için bkz. **KAYMAZ**, Seydi, Ceza Muhakemesinde Hukuka Aykırı (yasak) Deliller, Ankara 1997, s.31 vd.

² “...Uzlaşma teklifinde bulunulan kişiye, uzlaşmanın mahiyeti ve uzlaşmayı kabul veya reddetmesinin hukuki sonuçlarının anlatılması öngörülmektedir. Bu noktada şüpheliye yapılacak açıklamalar ile mağdur veya suçtan zarar görene yapılacak açıklamalar farklı olacaktır. Uzlaşmanın mahiyeti ile uzlaşmayı kabul veya reddetmenin hukuki sonuçları bu maddenin çeşitli fıkralarında düzenlenmektedir. Örneğin şüpheliye yönelik açıklamada; uzlaşmış olmasının suçun kabul anlamına gelmediği, uzlaştırma müzakereleri sırasında yapacağı açıklamaların ve bu açıklamalara ilişkin tutanakların, mevcut soruşturmada ve disiplinle ilgili olanlar da dahil olmak üzere, hiçbir soruşturma ve kovuşturmada ya da davada delil olarak kullanılamayacağı, mağdur veya suçtan zarar görenin uzlaşmayı kabul etmesine rağmen kendisinin kabul etmemesi halinde; şartları gerçekleşmiş olsa bile, hakkında kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verilemeyeceği ve yeterli delil varsa kamu davası açılacağı söylenebilecektir. “ (5560 sayılı yasanın 20.md gerekçesi)

olduğu belirtilmelidir.³ Keza, şüpheli veya sanığa, mahkûmiyetin getireceği hak kayıpları (örneğin sürücü belgesinin alınması, memuriyetten yoksunluk gibi) bildirilmeli, şüpheli veya sanık bu hususta da bilgilendirilmelidir.

Özellikle faillerin uzlaşmadan kaçınmalarının en önemli nedenlerinden biri uzlaşmayı kabul etmesi halinde suçu kabul etmiş sayılacağı endişesidir. O nedenle, şüpheliye uzlaşma teklifini kabul etmesinin ‘suçu kabul’ veya ‘ikrar’ anlamına gelmediğini de özellikle açıklamalıdır.

Mağdura da, uzlaşma halinde, zararının giderileceği, zararlarla ilgili olarak artık hukuk mahkemesinde tazminat davası açamayacağı, açmış olduğu davadan vazgeçmiş sayılacağı, uzlaşmayı kabul etmemesi ve şüpheli hakkında açılacak kamu davası sonucunda şüpheli veya sanığın beraat etme ihtimali bulunduğu gibi, kamu davasının açılmasının ertelenmesi veya hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmesinin mümkün olduğu belirtilmelidir.

Tarafların kendilerine sunulan teklifi iyi değerlendirmeleri bakımından, taraflara tekrar uzlaştırma teklifinde bulunulmayacağı da söylenmelidir.

Verilecek bilgi, teklifte bulunanı aydınlatma amacı taşımalı, iradesini etkileyici bir baskı, ikna ve tehdit yoluna gidilmemelidir. Aksi takdirde mağdurun iradesini özgürce ortaya koymadığı iddiası ileri sürülebilir.⁴ Örneğin uzlaşmadığı takdirde kararın kesin olarak beraat ya da mahkûmiyet olacağı veya cezanın en üst sınırından takdir edileceği gibi tehdit içeren bir üslup kullanarak fail veya mağdurun iradesini etkilemesi durumunda uzlaşmanın özgür iradeye dayandığı söylenemeyecektir. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin Ceza Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Hakkındaki R (99) 19 sayılı Tavsiye Kararının 11. maddesinde de, fail veya mağdurun, uzlaşmayı kabul etmeleri için hukuka aykırı yollarla ikna edilmesinden kaçınılması gerektiği belirtilmektedir.

Uzlaşma teklifinin muhatabı kim ise bilgilendirme yükümlülüğünün muhatabı da odur. Yani, kime uzlaşma teklifinde bulunulması gerekliyse, o kişi bilgilendirilmelidir. Kanunumuza göre, uzlaşma teklifinin şüpheli, sanık, mağdur veya suçtan zarar göre yapılması lazımdır. Şüpheli, sanık, mağdur veya zarar görenin reşit olmaması halinde uzlaşma teklifi adı geçenlerin kanuni temsilcisine yapılacağına göre, bilgi verilecek kişilerin de sayılanlardan ibaret olduğu kabul edilmelidir. Tarafların dosyadan ve dosya içeriğinden bilgi sahibi olmaları veya haklarını bildiklerini beyan etmelerinin uzlaştırma teklif edenin

³ Uzlaşmanın failin özgür iradesine dayanması gerektiğinden, bu şekilde bir açıklama yapılmasının failin iradesinin özgürce ortaya çıkmasını engelleyebileceği ileri sürülebilir. (Bu konudaki tartışmalar için bkz. **ŞAHİN**, Cumhuriyet, Ceza Muhakemesinde Uzlaşma, Süleyman Arslan’a Armağan, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.6, 1998, s. 254) Ayrıca, uzlaşma halinde şüpheli veya sanığa ceza verilmeyeceğinin söylenmesi, “kanuna aykırı menfaat vaadi” olarak da değerlendirilemez. Çünkü, burada aydınlatma yükümlülüğü kapsamında, şüpheli veya sanığa içinde bulunduğu hukuksal durum, uzlaşma veya uzlaşmamanın muhtemel sonuçlarının bildirilmesi sözkonusudur. (Bu konuda bkz. **KAYMAZ**, Seydi/ **GÖKCAN** H.Tahsin, Uzlaşma ve Önödeme, 2. Baskı, Ankara 2007, s. 97) Tam tersine tarafların uzlaşma konusunda sağlıklı bir karar verilebilmeleri ve bu konudaki iradelerinin özgürce belirlendiğinden söz edilebilmesi için içinde buldukları hukuksal durum ve uzlaşmanın hüküm ve sonuçları konusunda aydınlatılmış olmaları lazımdır. Bu konuda hiçbir bilgiye sahip olmayan kişilerin iradesinin özgürce kullandığı söylenemez. **KAYMAZ/GÖKCAN**, s. 141. Bu nedenle, taraflara bilgi verilmeden önce taraflardan uzlaşmak isteyip istemediklerinin sorulması veya taraflardan birinin bu yönde bir soru yöneltmeden uzlaşmak istemediğini beyan etmesi, sağlıklı bir irade beyanı olmayacağından, bu beyana itibar edilmemeli, taraflar uzlaşma konusunda aydınlatıldıktan sonra tekrar uzlaşmak isteyip istemedikleri sorulmalıdır.

⁴ AIHM de (Deweer/Belçika davası); suç isnadı altındaki kişinin uzlaşmaya gitmek hususunda iradesinin zorlanmamış olması gerektiği, aksi halde Sözleşmenin 6/1 maddesinde düzenlenen adil yargılama hakkının ihlal edilmiş olacağına hükmetmiştir. **İNCEOĞLU**, Sibel, İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi Kararlarında Adil Yargılanma Hakkı, İstanbul 2002, s.150-151.

bilgilendirme yükümlülüğünü ortadan kaldırmayacağını düşünmekteyiz. Gerçekten, uzlaşma teklif eden taraftan, uyuşmazlığın taraflarının bilgi sahibi olup olmadıkları veya ne ölçüde bilgi sahibi oldukları bilinemeyeceğinden tarafların talebi bulunmasa dahi uzlaşmanın mahiyeti ve hukuksal sonuçları hakkında taraflar bilgilendirilmelidir.

Müdafiyeye uzlaşma teklifi yapılamaz, (Yargıtay 2.CD. 21.6.2007, 6481/9229) m dolayısıyla müdafinin bilgilendirilmesi sözkonusu olamaz. Bu arada belirtelim ki, tarafların hukuksal yardımdan yararlanması, müdafii veya vekilinin bulunması, bilgilendirme yükümlülüğünü ortadan kaldırmaz.

Taraflara verilecek bilgi konusunda bir standart sağlanması amacıyla Uzlaşma Yönetmeliğinin ekinde yer alan bilgilerin genel olarak tatmin edici olduğunu belirtmek gerekir. Ancak, teknik bir dil kullanılması nedeniyle tarafların anlamama ihtimali dikkate alınarak bu hususların ayrıca basit bir dille açıklanması lazımdır. CMK.nun 253/5 ve Uzlaşma Yönetmeliğinin 12 ve 26. maddesi hükümlerinden, bilgilendirme yükümlülüğünün yerine getirilmiş sayılabilmesi için, taraflara hem uzlaşma kurumu ve uzlaşma ile uzlaşmamanın hukuksal sonuçlarının açıklanması hem de yönetmeliğin ekinde yer alan formların verilmesinin gerekli olduğu anlaşılmaktadır.

CMK. nun 253/9 ve yönetmeliğin 15. maddesine göre, hukukçu olmayan kişilerin de uzlaştırmacı olabileceği dikkate alındığında bu kişiler tarafından bilgilendirmenin gereği gibi yapılabileceği kuşkuludur. Bu gibi hallerde C.Savcısının uzlaştırmacıya taraflara hangi hususları açıklaması gerektiğinin bildirilmesinde yarar vardır. Kolluk görevlilerinin uzlaşmanın mahiyeti konusunda tarafları bilgilendirme noktasında yetersiz kalacağı hususunda haklı endişeler de bulunmaktadır.⁵

Uzlaşma teklifinin açıklamalı tebligat yoluyla yapılması durumunda, uzlaşmanın hüküm ve sonuçları hakkındaki bilgi yazılı olarak tebliğ edilmek suretiyle yapılacaktır. Bu durumda taraflara uzlaşmanın hukuksal mahiyeti ve uzlaşmayı kabul veya reddetmesinin hukuksal sonuçlarının açıklanması (CMK. nun 253/5 md) mümkün olmayacağından, tebligatla yapılan uzlaşma teklifinde aydınlatma yükümlülüğüne ilişkin kanunun amir hükmünün tam olarak yerine getirildiğini söylemek mümkün değildir.⁶

Yüksek Mahkememiz, tarafların uzlaşmanın hüküm ve sonuçları konusunda aydınlatılmaması halinde teklifin kanuna aykırı olacağını görüşündedir.

“Kendisine uzlaştırma müessesesi tüm sonuçları ile anlatılıp açıklanmayan sanığın suçu ısrarla inkar ettiği gerekçesiyle uzlaştırma işlemlerinin yapılmasına gerek bulunmadığına dair tebliğnamedeki düşünceye iştirak edilmemiş... yasa maddelerine uygun biçimde uzlaştırma işlemlerine girilmesi gerektiği gözetilmeyerek hüküm kurulması, bozmayı gerektirmiştir.” (Yargıtay 2.CD. 02.7.2007, 6404/9808)

II. ZAMANAŞIMI

CMK.nun 253/21. maddesinde, taraflardan birine ilk uzlaşma teklifinde bulunulduğu tarihten itibaren, uzlaşma girişiminin sonuçsuz kaldığı tarihe kadar veya en geç

⁵ ÖZEN, Atilla, Yeni Düzenlemeler Işığında Uzlaşma, İstanbul Barosu Dergisi, Cilt.81, Sayı.2007/1, s. 24.

⁶ Bu nedenle, kolluk tarafından uzlaşma teklifinde bulunulmasına olanak tanıyan hükmün isabetli olmadığı belirtilerek bu düzenleme eleştirilmiştir. Bkz. ÖZBEK, Mustafa, Ceza Muhakemesi Kanununda Yapılan Değişiklikler Çerçevesinde Mağdur Fail Uzlaştırmasının Usûl ve Esasları, Ankara Hukuk Fakültesi Dergisi, C.56, Sayı.4, 2007, s. 163.

uzlaştırmacının raporunu düzenleyerek C. Savcısına verdiği tarihe kadar dava zamanaşımı süresinin işlemeyeceği belirtilmektedir.

Kanunda zamanaşımı ile ilgili olarak ‘zamanaşımı süresi işlemez’ ifadesi yerine, TCK’nın 67. maddesinde düzenlenen ‘kesilme’ veya ‘durma’ ifadelerinin kullanılması yerinde olurdu. Ancak maddenin ifade şekli CMK.nun 253/21. maddesindeki ‘işlemez’ sözcüğünün ‘durma’ anlamında kullanıldığı sonucuna ulaşmak mümkündür. Zira zamanaşımının kesildiği hallerde zamanaşımı süresi yeniden ‘işlemeye’ başlamaktadır. (m.67/3).Kanunda uzlaşmaya ilişkin bir işlem (teklif) diğer işleme kadar (raporun C. savcısına verilmesi) geçen sürede zamanaşımının ‘işlemeyeceği’ belirtildiğine göre bununla ‘durma’ teriminin kastedildiği kabul edilmelidir. Esasen dava zamanaşımı suçun işlendiği tarihten itibaren işlemeye başlamıştır. Uzlaşma teklifi üzerine de durmaktadır. Bu nedenle kanaatimizce maddede belirtilen hallerle sınırlı olarak ‘uzlaşma’ da zamanaşımını durduran nedenlerdendir.

CMK. nun 253/21. maddesinde, uzlaştırmanın gerçekleşmesi veya başarısız olması arasında bir ayırım yapılmaksızın uzlaştırmacının raporunu C.Savcısına verdiği tarihe kadar zamanaşımının kesildiği belirtilmektedir. Kanaatimizce, bu hüküm uzlaşma girişiminin sonuçsuz kalması halinde buna ilişkin raporun C.Savcısına sunulduğu tarihe kadar zamanaşımının duracağı şeklinde anlaşılmalıdır. Çünkü uzlaşma girişimi başarı ile sonuçlanmış ve edim hemen ifa edilmiş ise zaten kamu adına kovuşturma yapmaya yer olmadığına (mahkeme aşamasında düşme) kararı verilecektir. Edimin daha sonraki bir tarihte veya taksitle ödenmesi halinde ise CMK.nun 253/19 maddesine göre kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verilecektir. Aynı fıkra da zaten erteleme süresince zamanaşımı işlemez denilmektedir.

Esasen, zamanaşımının uzlaşma teklifinin yapıldığı andan itibaren değil, uzlaşmaya ilişkin ilk işlemin yapıldığı anda durması lazımdır. Bilindiği üzere uzlaşma bir kovuşturma engelidir. Soruşturma ve kovuşturma organları uzlaşma kapsamındaki bir suçla ilgili olarak uzlaşma girişiminde bulunmak zorundadırlar. Uzlaşma hükümlerinin uygulanması delil toplanmasına engel değilse de, soruşturma aşamasında kamu davası açılması, kovuşturma aşamasında ise hüküm kurulması mümkün değildir. Burada C.Savcısı veya mahkemenin adeta eli kolu bağlı durumdadır. İşte zamanaşımının durmasının nedeni de budur. Dolayısıyla soruşturma ve kovuşturma makamlarının fiilin uzlaşma kapsamında bulunduğunu tespit edip buna ilişkin ilk işlemi yaptığı andan itibaren zamanaşımının durması gerektiğini düşünmekteyiz. O nedenle, uzlaşma teklifinde bulunulması için tarafların çağrıldığı anda zamanaşımının durduğu kabul edilmelidir. Yine bu düşünceden hareketle, uzlaşma teklifinin istinabe veya tebligat suretiyle yapıldığı hallerde, istinabe evrakının yazıldığı veya tebligatın çıkarıldığı tarih itibarıyla zamanaşımının durduğu kabul edilmelidir. Aksi halde taraflara ulaşılamaması veya tebligat yapılamaması nedeniyle geçecek uzun sürede zamanaşımının işlemesi mağdur aleyhine sonuçlar doğurabilir. Bu durum kötüye kullanmaya da elverişlidir.

Uzlaşma iki taraflı bir işlem olduğundan taraflardan birinin uzlaşmayı kabul etmemesi ile uzlaşma sonuçsuz kalacağına göre, bu andan itibaren duran zamanaşımı tekrar işlemeye başlamalıdır. Belirtelim ki Yargıtay 2. Ceza Dairesi vermiş olduğu bir kararda (2005/8283 E, 2005/19965 K) mağdurun uzlaşmayı kabul etmediğini bildirmesi üzerine şüpheliye uzlaşma teklifinde bulunulmadan kamu davası açılmasının hukuka aykırı olduğuna hükmetmiştir. Bu görüşün kabulü halinde, kovuşturma engeli halen devam etmiş olduğundan şüpheliye uzlaşma teklifinde bulunulana kadar zamanaşımının da durması gerektiğini kabul etmek gerekir. Kişisel kanaatimiz, taraflardan birinin uzlaşmayı kabul etmemesi halinde, diğer taraf

veya taraflara artık uzlaşma teklif edilmesinin gereksiz olduğu, kovuşturma engelinin de bu tarihte kalktığı ve dolayısıyla duran zamanaşımı süresinin de bu tarihten itibaren tekrar işlemeye başlayacağı şeklindedir. Belirtelim ki Yargıtay 9. Ceza Dairesinin vermiş olduğu bir karar da, mağdurun uzlaşma talebini kabul etmemesi halinde ayrıca sanığa teklifte bulunulmasının gerekli olmadığı yönündedir. (Yargıtay 9. CD. 2006/3599 E, 2006/5372 k)

Üzerinde durulması gereken bir husus da şudur: Aslında uzlaşma kapsamında bulunmayan bir fiille ilgili olarak uzlaşma girişiminde bulunulmuş ise, bu durumda da uzlaşma sürecinde zamanaşımının durduğu kabul edilebilecek midir? Kanaatimizce, soruşturma ve kovuşturma organlarının hatası şüpheli veya sanık aleyhine yorumlanamaz; bu gibi hallerde zamanaşımının işlediği kabul edilmelidir.

CMK.nun 253/21. maddesinde, taraflardan birine uzlaşma teklifinde bulunulduğu tarihten itibaren uzlaştırma girişiminin sonuçsuz kaldığı ve en geç uzlaştırmacının raporunu C.Savcısına verdiği tarihe kadar kovuşturma koşulu olan dava süresi işlemez, denilmektedir. Bu maddede sözü edilen kovuşturma koşulundan, şikâyet, izin gibi muhakeme şartları anlaşılmalıdır. Bazı suçlar bakımından dava zamanaşımından başka, kovuşturma koşulu olarak dava süreleri öngörülmüştür. Örneğin 5187 sayılı Basın Kanununun 26/1. maddesinde düzenlenen suçlardan dolayı iki ve dört aylık süreler içinde kamu davası açılması gerektiği belirtilmektedir. Kovuşturma koşulu olan dava süresinden bu tür süreler kastedilmiştir.

Esasında uzlaşma teklifinde bulunulabilmesi için fiilin soruşturulabilir ve kovuşturulabilir olması lazımdır. Şikâyete tabi suçlarda şikâyet koşulu gerçekleşmeden soruşturma yapılamayacağına göre, uzlaşma teklifinde bulunulması da sözkonusu olamaz.

III. UZLAŞTIRMA GİDERLERİ

CMK'nın 5560 sayılı Kanun ile değişik 253/22. maddesi uyarınca uzlaştırmacı ücreti ve diğer uzlaştırma giderleri yargılama giderlerinden kabul edilmiştir. Uzlaştırma giderleri; uzlaştırmacı ücreti ile uzlaştırma maksadıyla yapılan diğer giderleri kapsamaktadır.

Uzlaşma Yönetmeliğinin 31. maddesinde, “uzlaştırmacıya soruşturma aşamasında Cumhuriyet savcısı, kovuşturma aşamasında ise mahkeme tarafından masraflar hariç, Ceza Muhakemesi Kanunu Gereğince Görevlendirilen Müdafî ve Vekillere Ödenecek Ücret Tarifesinde soruşturma aşaması için belirlenen miktarın iki katını geçmemek üzere” ücret ödeneceği belirtilmektedir. 1.1.2008 tarihi itibarıyla yürürlükte bulunan tarifeye göre soruşturma aşaması bakımından müdafî ve vekillere ödenecek ücreti miktarı 135 YTL olduğuna göre, uzlaştırmacıya verilecek ücret 270 YTL'yi geçemeyecektir. Uzlaştırmacı ücreti, bu azami rakamı geçmemek üzere yapılan işin niteliğine, harcanan emeğe orantılı olarak C. savcısı veya hâkim tarafından takdir edilecektir. Birden fazla uzlaştırmacının görevlendirildiği hâllerde takdir edilecek bu ücret bu kişilere katkıları oranında paylaşılacaktır. (Uzlaşma Yönetmeliği 31/3 md)

Grubumuzda bu ücret genel olarak yeterli görülmeyle beraber, üst sınırın daha yüksek olması, olayın niteliği, fail veya mağdur sayısının çokluğu, harcanan emek ve mesaiye göre C.Savcısı veya mahkemenin daha yüksek bir oranda ücret takdir edilmesinin uygun olduğu şeklinde görüşler ileri sürülebilir. Yine uzlaşmanın başarı ile sonuçlanması halinde

uzlaştırmacıya üst sınırı belli bir miktarı aşmamak üzere ilave bir ücret ödenmesinin yararlı olacağı iddia olunabilir.⁷

Uzlaşma teklifinden başlayarak uzlaşma girişimi neticelenene kadar yapılan tüm giderlerin uzlaşma masrafı olduğunu kabul etmek gerekir. Uyuşmazlıklar çok değişik görünümlere sahip olabileceğinden, önceden hangi masrafların bu kapsamda değerlendirilmesi gerektiğini tespit etmek mümkün değildir. Ancak bu giderlerin makul ve kabul edilebilir olması lazımdır. Örneğin, uzlaşmada samimi bir ortam yaratılması amacıyla bir restaurantta içilen içkilerin uzlaşma masrafı kapsamında kabul edilemeyeceğini düşünmekteyiz. Ama her halükarda tebligat giderleri, ulaşım giderleri, iletişim giderleri ve fotokopi ücretinin uzlaşma masrafı kapsamında kabul edilmesi lazımdır.

Yönetmeliğin 31/1. maddesine göre zorunlu yol giderleri de dahil olmak üzere yapılan masraflar anılan ücret tarifesinde soruşturma aşaması için belirlenen miktarı geçmeyecektir. Buna göre uzlaşma giderleri günümüz için en fazla 135 YTL olabilecektir. Çoğu olay için yeterli olmakla birlikte, işin niteliği gereği daha çok masraf yapılması gereken olaylar olabileceği ihtimali de dikkate alındığında bu hükmün daha esnek şekilde düzenlenmesinin yararlı olacağını düşünmekteyiz.

Şüpheli, sanık, mağdur veya tanık için yapılan tercüman giderleri yargılama giderlerine dahil değildir. Uzlaşmanın sağlanamaması halinde bile bu giderler yargılama gideri kapsamında sanığa yükletilemez. Bu ücretler, C. savcılığı tarafından suçüstü ödeneğinden karşılanacaktır.

Yönetmeliğin 31. maddesinin 5 ve 6. fıkralarına göre uzlaşmanın gerçekleşmemesi hâlinde uzlaştırmacı ücreti ve diğer uzlaştırma giderleri hakkında Kanunun yargılama giderlerine ilişkin hükümleri uygulanır. Buna göre, sanığın mahkûm olması veya aleyhine güvenlik tedbirine hükmolunması halinde bu giderler sanıktan tahsil edilecektir. Uzlaşmanın gerçekleşmesi hâlinde uzlaştırmacı ücreti ve diğer uzlaştırma giderleri Devlet Hazinesi üzerinde bırakılır.

Şüpheli veya sanığın uzlaşmaya daha sıcak bakması bakımından, uzlaşma görüşmelerinin sonuçsuz kalması ve yapılan yargılama sonucunda mahkûmiyetine karar verilmesi halinde de uzlaşma giderlerinin hazine üzerine bırakılmasının daha yararlı olacağını düşünmekteyiz.

Kuşkusuz ki, soruşturma evresinde yapılan giderlerin şüpheliye yükletilebilmesi için kamu davasının açılması ve dava sonucunda karar verilmesi gerekmektedir. Eğer soruşturma sonucunda kamu davası açılmaz veya kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilirse, uzlaştırma giderleri de Hazine üzerinde kalır. Uzlaşmaya bağlı olarak kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararı verildikten sonra, edimin ifa edilmemesi nedeniyle kamu davası açılırsa, uzlaştırma giderleri de dava sonucuna göre karara bağlanır.

Bazı hallerde beraat kararı verilse dahi sanığa uzlaştırma giderlerinin yükletilmesi mümkün olabilir. Örneğin sanık, uzlaştırma müzakerelerine katılmaktan imtina etmiş ve uzlaştırma girişimi bu nedenle sonuçsuz kalmış olabilir. Böyle bir durumda uzlaştırma girişimi sanığın kusuru ile sonuçsuz kaldığından, uzlaştırma girişimi dolayısıyla o ana kadar yapılmış olan uzlaştırma giderlerinin CMK'nın 327/1. maddesi uyarınca sanığa yükletilmesine karar verilebilmelidir.

---

⁷ Ücretin alt sınırının tarifede tespit edilmesi, harcanan emek ve mesaiye göre, daha fazla ücret ödenmesinin mümkün olması gerektiği de ifade edilmiştir. Bkz. **ÖZEN**, s. 30.

Diğer taraftan kimi halde sanık mahkûm edilse bile uzlaştırma giderleri aleyhine hükmedilmeyebilir. Örneğin uzlaştırma teklifi taraflarca kabul edilmiş ve uzlaştırmacı atanarak görüşmelere başlanmış iken, mağdurun uzlaştırma müzakerelerine gelmekten imtina etmesi durumunda, uzlaştırma girişiminin sonuçsuz kalmasında sanığın bir kusuru bulunmamaktadır. Bu halde hakkaniyet ilkesi gereği CMK'nın 325/3. maddesi hükümleri uyarınca uzlaştırma giderlerinin hazine üzerinde bırakılması gerektiğini düşünmekteyiz. Yüksek Mahkememiz'in uygulaması da bu yöndedir.

Uzlaşmayı kabul eden sanığın yapılan uzlaştırma işlemi sonucu müdahil ile uzlaşamaması halinde,5271 sayılı CMK.nun 327/1. maddesinde belirtilen "sanığın kendi kusuru" olarak kabul edilmesi mümkün olmadığından, tebliğnamedeki uzlaştırma giderinin sanığa yüklenmesi gerektiğine ilişkin bozma düşüncesine iştirak edilmemiştir. (Yargıtay 2.CD. 31.10.2006, 2006/7936 E, 2006/17302K)

Görüşmeler sonuçsuz kalır ve uzlaşma gerçekleşmez ise uzlaştırma giderleri yargılama giderleri sayılmaktadır. Ancak, taraflar teklif üzerine uzlaşmayı kabul etmemelerine rağmen, daha sonra kendi aralarında anlaşarak uzlaşma yoluna gidebilirler. Kanunumuzda buna engel bir hüküm yoktur. İşte bu gibi hallerde taraflar uzlaştıklarına dair belgeyi soruşturma ve kovuşturma organlarına sunmaları halinde de uzlaşma giderlerinin de yine Hazine üzerinde bırakılması gerekir.⁸

---

⁸ KAYMAZ/GÖKCAN, s. 154 vd